

פרשת קורח – לחשוב פשוט

מעלת בעלי המחלוקת

9. דעת תורה במדבר עמוד קנח והמאמר לכאורה אינו מובן, איזו שייכות ישנה למחלוקת קרח ולמחלוקת הלל ושמאי, וכי זה בלבד היה בקרח, שלא היתה לשם שמים! הנה זה מלמדנו בביאור מחלוקת קרח ועדתו, שלא היתה מחלוקת כפשוטה בענין נשיאות כבוד כפי המורגל אצלנו, אלא אדרבה תחילת רצונם ומעשיהם היתה במצווה רבה וגדולה, לא פחות ממחלוקת הלל ושמאי.... ולולא ה"שלא לשמה" שנפלה במחלוקתם לא היה אומנם שום חילוק בינם לבין שמאי והלל....

10. ילקוט שמעוני משלי רמז תתקנ

חכמות נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און דאמרינן און בן פלת אשתו הצילתו, א"ל מאי נפקא לך מינה אי מר רבה את תלמידא ואי מר רבה את תלמידא, א"ל ומאי אעביד דהואי בעצה ואישתבעי לי בהדיהו, א"ל כל העדה כלם קדושים, א"ל תוב דאנא מצלנא לך אשקיתיה חמרא וארויתיה ואגניתיה גואי אותבה אבבא וסתרר למזייה, כל דאתי חזייה והדר, אדהכי איבלעו להו,

סמיכות פרשת קורח לפרשת ציצית

11. במדבר (פרשת שלח) פרק טו פסוק לח - לט

(לח) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדִרְתָּם וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: רש"י

ולא תתורו אחרי לבבכם - כמו (לעיל יג כה) מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות, העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות:

12. חזקוני במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ב

(ב) ויקמו לפני משה קרח נחלק על שהיה בכור בבני אביו וגדלותו נתנה לאהרן ודתן ואבירם ואון לפי שנטלה הבכורה מראובן אביהם ונתנה ליוסף כסבורים שבשביל יהושע שהיה משרתו שהיה משבטו של יוסף עשה כך. ונשיא העדה על שהיו בכורים. וראה לדבר שבפריחת המטה נאמר ותכל תלונותם שראו שנבחר מטה לוי במקום הבכורים ועוד דכתיב כי כל העדה כלם קדושים רמז לבכורים דכתיב בהם קדש לי כל בכור.

13. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א

והנכון בדרש, שכעס קרח על נשיאות אלצפן כמאמר רבותינו (תנחומא קרח א), וקנא גם באהרן כמו שנאמר ובקשתם גם כהונה (פסוק י). ונמשכו דתן ואבירם עמו, ולא על הבכורה, כי יעקב אביהם הוא אשר נטלה מראובן ונתנה ליוסף, אבל גם הם אמרו טענתם, להמיתנו במדבר (פסוק יג), ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו

14. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק כ - כב

(כ) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: (כא) הַבְּדִלּוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרִגְעָה: (כב) וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֶל אֱלֹהֵי הַרְוֹחַת לְכָל בֶּשֶׂר הָאִישׁ אֲסֹד יִחְטָא וְעַל כָּל הָעֵדָה תִּקְצָץ: פ

רמב"ן (כא) הבדלו מתוך העדה הזאת - יש לשאול, אם ישראל לא חטאו ולא מרדו ברבם למה היה הקצף עליהם לאמר ואכלה אותם כרגע, ואם גם הם מרדו כקרח וכעתו איך יאמרו משה ואהרן האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף? אבל הטעם, כי מתחלה היה לב העם אחרי משה ואהרן, וכאשר לקחו קרח ועדתו איש מחתתו וישימו עליהם קטרת ועמדו פתח אהל מועד עם משה ואהרן, אז קרא קרח לכל העדה ואמר להם כי בכבוד כולם הוא מקנא, וייטב הדבר בעיניהם ונקהלו כלם לראות אולי יישר בעיני האלקים ותשוב העבודה לבכוריהם

1. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א - ב

(א) וַיִּקַּח קָרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֶלְיָאָב וְאֹן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: (ב) וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמְאֹתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שֵׁם:

2. במדבר רבה (וילנא) (פרשת קרח) פרשה יח סימן ג

אמרו חכמים חכם גדול היה קרח ומטועני הארון שנאמר (במדבר ז) ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם

3. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ד

(ד) ויפול על פניו - ולא ויפלו, כי אהרן במוסרו ובקדושתו לא ענה דבר בכל המחלוקת הזו, ויהי כמחריש וכמודה שמעלת קרח גדולה ממעלתו, אבל הוא עושה כדבר משה ומקיים גזירת מלך:

4. רש"י במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ז

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר (ד"ה א' כה, ה) כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה.

5. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קרח סימן ב

ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים ומי הם אליצור בן שדיאור וחבריו אשר נקבו בשמות אף על פי שלא פרסמן הכתוב נתן סימניהן ומתוך המקראות אתה מכיר אותם, מלה"ד לבן טובים שהיה גונב כלים בבית המדרש ולא היה רוצה בעל הגנבה לפרסמו התחיל נותן בו סימניו, אמרו לו מי גנב כליך אמר להם אותו בן טובים בעל קומה הוא עיניו נאות שערותיו שחורות חוטמו נאה, משנתן סימניו ידעו מי הוא, ואף כאן אף על פי שסתמן הכתוב ולא פירש את שמותן ובא ונתן את סימניהם אתה יודע מי הם, נאמר להלן אלה קרואי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם (במדבר א) ויקח משה ואהרן את האנשים האלה אשר נקבו בשמות (שם) במדבר א' ונאמר כאן נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם ויקהלו על משה ועל אהרן.

6. חזקוני במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק ב

ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים לקח לו מכל שבט כ"ג חוץ משבטו של לוי שמהם התרעומת כדי שיהא מכל שבט סנהדרי קטנה בין כולם עם און דתן ואבירם מאתיים וחמשים וג'

7. אור הצפון חלק ג עומק חיוב מניעת המחלוקת

האם לאחר כל זה אפשר לנו לקבל איזה מושג שהוא בגדולתו של קורח. ואם הוא בא לחלוק על משה, היה זה מתוך טענות ותביעות וכוונות כנות... אלא ש"עיניו הטעתו", כלומר, היתה פה איזו טעות בחזונו של קורח וכל חטאו לא היה אלא דק מן הדק.

8. משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז

כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאיינה לשם שמים אין סופה להתקיים איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאיינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו:

19. מדרש הגדול במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק לב

אמרו בשעה שהחביאתו אשתו וישבה לה על הפתח ופתחה הארץ את פיה, היתה מבקשת לבלוע את און שהיה על המטה, עמדה אשתו ואחזה במטה ואמרה רבון העולמים, כבר נשבע בשמך הגדול שלא יהיה במחלוקת לעולם, מה שמך חי וקיים לעולם אף אם יכפור בשבועה אתה יכול להיפרע ממנו. לאחר כן אמרה לו קום צא, אמר לה מתבייש אני ממשה רבינו, אמרה לו אני אצא עמך. מיד יצאה ועמדה לפני משה. ברח משה ממנה. כשעמדה היתה צווחת ובוכה, אמר מה טיבה שלאשה זו, אמרו לו רבינו זו אשתו שלאון. אמרה לו רבינו כך וכך היה המעשה. הלך עמה לביתה ועמד על הפתח, קרא לאון בן פלתי צא, אמר לו הקדוש ברוך הוא ימחול לך.

20. במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק כז

(כז) וַיֵּעָלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן קִרְחַת וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וַדָּתָן וַאֲבִירָם יָצְאוּ וַעֲבָדִים פָּתַח אֶהְלִיָּהֶם וַנְּשִׂיָּהֶם וַבְּנֵיהֶם וְטַפָּם:

הלימודים העמוקים מאשתו של און בן פלתי

לא להיאבק ביצר ברמה האידיאלוגית

21. בראשית (פרשת וישב) פרק לז פסוק כא - כז

(כא) וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נִכְנָו נַפְשִׁי: (כב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֵל תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר וַיֵּד אֵל תִּשְׁלַחוּ בּוֹ לְמַעַן הֲצִיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו: ... (כז) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַחִיו מַה בָּצַע כִּי נִהַרְגְתָּ אֶת אַחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דַּמוֹ: (כז) לָכֵן וְנִמְכְּרוּ לְיִשְׁמָעֵאלִים וַיִּדְנוּ אֶל תְּהִי בּוֹ כִּי אַחִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אַחִיו:

22. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ו עמוד ב

רבי מאיר אומר: לא נאמר בוצע אלא כנגד יהודה, שנאמר ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע כי נהרג את אחינו, וכל המברך את יהודה - הרי זה מנאץ, ועל זה נאמר: ובצע ברך נאץ ה'.

23. בראשית רבה (וילנא) (פרשת וישב) פרשה פד סימן יז

ויאמר יהודה אל אחיו וגו', א"ר יהודה בר אילאי, בשבח יהודה הכתוב מדבר, בג' מקומות דבר יהודה בפני אחיו ועשו אותו מלך עליהם,

24. תלמוד בבלי מסכת שבת דף טז עמוד ב

שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה

25. עין איה שבת עה א

אמנם, כאשר נתמעטו הכחות המוסריים, וקשר הקדושה של ברית הנשואין התרופף, הנה ראה שמעון בן שטח שראוי להשתמש להעיר את קדושת הנשואין ולחזק מוסרותיה, שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה, על-ידי השימוש בכח גרוע, בכח הקמצנות וחשבון חיסכון של כסף, ותיקן כתובה לאישה. אמנם כך היא המידה הנלמדת ממדותיו של הקב"ה, שלא לבוז לכל דבר, ושלא להקטין כל כוח היותר שפל, ומכל-שכן שלא לחפץ באיבודו, כי אם לצפות לזמן אשר יוכל להשתמש לדבר נשגב ונעלה.

26. ספר המידות ניאוף א

לא תכנס עם פתיוך בטוען ונטען, כי אריכת הרגשת החושב אפלו לבחינת השולל תפעל הגברת החפץ ותתהפך הרצון אליו.

15. רמב"ן במדבר (פרשת קרח) פרק טז פסוק א

והנה ישראל בהיותם במדבר סיני לא אירע להם שום רעה, כי גם בדבר העגל שהיה החטא גדול ומפורסם היו המתים מועטים, ונצלו בתפלתו של משה שהתנפל עליהם ארבעים יום וארבעים לילה. והנה היו אוהבים אותו כנפשם ושומעים אליו, ואלו היה אדם מורד על משה בזמן ההוא היה העם סוקלים אותו, ולכן סבל קרח גדולת אהרן וסבלו הבכורים מעלת הלויים וכל מעשיו של משה. אבל בבואם אל מדבר פארן ונשרפו באש תבערה ומתו בקברות התאוה רבים, וכאשר חטאו במרגלים לא התפלל משה עליהם ולא בטלה הגזרה מהם, ומתו נשיאי כל השבטים במגפה לפני ה', ונזרה על כל העם שיתמו במדבר ושם ימותו, אז היתה נפש כל העם והיו אומרים בלבם כי יבוא להם בדברי משה תקלות, ואז מצא קרח מקום לחלוק על מעשיו וחשב כי ישמעו אליו העם.

16. חכמה ומוסר חלק א סימן קיז

היאומן כי יסופר, כל כך גדולים בתורה בדורו של מרע"ה, ונאמר עלי' במדרש, כי לעתיד לבוא יזכו לעוה"ב, וראיתי בשם האר"י ז"ל: "צדיק כתמר יפרח" (תהלים צב, יג), סוף התיבות "קרח", שלבסוף גם הוא ינקה ויזכה, היאומן, צדיקים כמותם יקחם לבם, לרגל חטאים כמו אלה, לעקור הדת ח"ו, ובאופן כי הם ה' מוטעים, וסברו כי לש"ש הם עושים, פי', רוצים עבודת השם לשמש בכהונה, והראי' כי ה' מוטעים, כי כשאמר להם משה רבינו ע"ה: "וקחו איש מחתתו וגו'". נתרצו בזה, הרי כי סברו שהשם יבחר בהם, הרי כי ה' סוברים שכונתם לש"ש, ולכן נתקדשו המחנות שהקריבו בהם הקטרת ורק התורה גלתה לנו במלת "ויקח", כי לקחו לבו הסרסור, מחמת קנאה, והם לא הרגישו בזה כלל וכלל. איום ונורא הוא הפחד, מי יברר לנו בעלי מדות נשחיתות כ' ה' את מעשיו, הטובים אם לא, אהה אהה!

חכמת נשים בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנו

17. חברותא מסכת סנהדרין דף קי עמוד א

איתתיה דקרח אמרה ליה: חזי מאי קעביד משה איהו הוה מלכא לאחיה שוויה כהנא רבא, לבני אחוהי שוינהו סגני דכהנא ראה איך הוא דואג רק לעצמו ולמקורביו: אי אתיא תרומה - אמר משה: תיהוי לכהן. אי אתו מעשר, דשקילתו אתון, אמר משה: הבו חד מעשרה לכהן. ועוד דבר הוא עושה לכם, דגייז ליה למזייכו [גוזז הוא את כל שערכם, כפי שנאמר: "והעבירו תער על כל בשרם"], ומיטלל לנו כי כופתא [ומשחק בכס כאלו הייתם שוטים, ואתם חשבים עליו כגלגל]. עינא ירב במזייכו [נותן הוא עיניו בשערכם, שלא יהיה בכס בעל צורה כמותן]. אמר לה: הא איהו נמי קא עביד [הרי גם משה עצמו גילה את כל שערותיו] אמרה ליה: כיון דכולהו רבותא דידיה [כיון שכל מה שאתם עושים, לגדולתו וכבודו אתם עושים, שאתם מקיימים אפילו דברים שמשמימים אתכם כשוטים], אמר איהו נמי: "תמת נפשי עם פלשתיים". כלומר, אגוז גם אני עמהם עכשיו, כדי להפיס דעתם. היינו דכתיב: "חכמות נשים בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנה". "חכמות נשים בנתה ביתה" - זו אשתו של און בן פלתי, שהצילה בחכמתה את ביתה. "ואולת בידיה תהרסנה" - זו אשתו של קרח, שהרסה את ביתה באיוולתה.

18. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קט עמוד ב

ואון - שישב באנינות (שעשה תשובה על שהיה עמהם תחילה בעצה), פלתי - שנעשו לו פלאות (שניצל מהם), בן ראובן - בן שראה והבין (שאין מנהגן כשורה ופירש מהם). אמר רב: און בן פלתי אשתו הצילתו, אמרה ליה: מאי נפקא לך מינה? אי מר רבה - אנת תלמידא, ואי מר רבה - אנת תלמידא (אם יצא משה - מכל מקום אתה תלמיד, ואם קרח מנצח - אתה תלמיד, מה לך בשררה זו). אמר לה: מאי אעביד, הואי בעצה (אני הייתי עמהן בעצה, ונשבעתיה להם שאם יקראוני אלך עמהם), ואשתבעי לי בהדיה: אמרה ליה: ידענא דכולה כנישתא קדישתא ניבנה (כולם צנועים וקדושים, ולא יכנסו אלי אם אני פרועה), דכתיב כי כל העדה כלם קדשים. אמרה ליה: תוב, דאנא מצילנא לך. אשקיתיה חמרא, וארויתיה, ואגניתיה גואי, אותבה על בבא, וסותרתה למזיה, כל דאתא חזיה, הדר (שערה, וישבה על פתח הבית, כל מי שהיה בא לקרוא - רואה ראשה פרוע וחוזר). אדהכי והכי אבלעו להו.

בינה יתירה

27. תלמוד בבלי מסכת נדה דף מה עמוד ב
ויבן ה' [אלקים] את הצלע - מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה
באשה יותר מבאיש.

28. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב
אזל הוא ובריה טשו בי מדרשא. כל יומא הוה מייתי להו דביתהו
ריפתא וכוזא דמיא וכרכי. כי תקיף גזירתא, אמר ליה לבריה: נשים
דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לן.

29. חדושי הריטב"א מסכת נדה דף מה עמוד ב
בינה יתירה פירוש שממהרת להבין, דאי לא [הא] אמרינן נשים דעתן
קלה.

30. חדושי אגדות [ספרי המהר"ל] מסכת נדה דף מה עמוד ב
מלמד שנתן בינה יתירה באשה וכו'. פי' דבר זה כי השכל היולאני נתן
הש"י לאשה מצד שהאשה היא מוכנת לזה ביותר, כי האיש יש לו
שכל וחכמה ביותר הוא השכל הנבדל, אבל שכל היולאני מוכנת
האשה לקבל ביותר, וכך אמרו בפרק הזהב (ב"מ נ"ט א') אתתך גוצא
גחון ותלחש לה, ומוקי ליה לחד לישנא במילי דביתא ולחד לישנא
במילי דעלמא, והיינו כי האשה חכמה שלה מצד שכל היולאני שייך
לה יותר מן האיש.

31. בראשית (פרשת וירא) פרק כא פסוק יא - יב
(יא) וַיַּרְע הַדְּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אֹדֶת בְּנוֹ: (יב) וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים
אֶל אַבְרָהָם אַל יִרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנְּעָר וְעַל אֲמֹתָיךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ
שְׂרָה שְׂמַע בְּקוֹלָהּ כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע:
רש"י הירש

בודאי לא נעלם מעיני אברהם דבר שהבחינה בו שרה. אולם מן
הסתם חשב אברהם: אם כבר בביתו סטה ישמעאל מדרך של כובד
- ראש והיה ל"מצחק"; ואם כבר עתה כה גדולה השפעתה של הגר
על ישמעאל, בשעה שידו של אברהם עדיין נטויה - כיצד יפלו
הדברים, שעה ששניהם ייעדרו מן הבית וישמעאל יהיה נתון כולו
להשפעת הגר!

שמע בקול שרה, עשה כרצונה, גם אם תוכן דבריה אינו לפי טעמך.
סומך על שיפוטה; היא מעמיקה להרגיש טיב הדברים ממך, שהרי
בדרך כלל נשים מעמיקות לחדור במבטן אל דרכי האופי:

סיכום קצר:

עולמו של האדם מורכב ממחשבות ורצונות אידאולוגיים
ומרגשות רדודים. שני הדברים שזורים זה בזה ומשפיעים אחד
על השני. במחלוקת קורח ועדתו היו הרבה אידאולוגיות אך היו
גם רגשות שהביאו לבניית האידאולוגיות. נשות החולקים היו
דומיננטיות מאד, אשת קורח סחפה את בעלה למחלוקת ואשת
און הצילתו. התבוננות בדבריה של אשת און מלמדת אותנו
יסודות חשובים לחיים. כדי לזהות את השורש עלינו לחשוב
מאד פשוט וכדי להינצל מכישלונות פעמים שעלינו לחשוב
בצורה מאד רדודה של מה אני מרוויח ומה יצא לי מזה.

